

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за освітньою програмою «Економіка та планування бізнесу»
на тему:

«Перспективи розвитку підприємницької діяльності на рівні регіону
(на прикладі Одеської області)»

Виконавець:

студентка ФЕУП

Брагінська Анастасія Іванівна _____

Науковий керівник:

к.е.н, доцент

Фіалковська Анастасія Андріївна _____

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Загальновизнаним фактором є те, що підприємництво – це обов'язковий елемент ринку, важливий фактор розвитку та ефективного функціонування економіки. Від діяльності суб'єктів підприємництва залежить ефективний розвиток місцевої економіки, збільшення надходжень до бюджетів всіх рівнів, а також вирішення соціальних проблем, у тому числі зменшення безробіття, підвищення рівня життя населення.

Підприємництво має цілу низку специфічних економічних властивостей, а саме: спроможність порівняно швидко створювати робочі місця; гнучкість у плані адаптації до нових ринкових вимог, що має особливе значення в період глибоких структурних змін; високий інноваційний потенціал завдяки вузькій спеціалізації виробництва; спроможність ідентифікувати нові ринки завдяки наявності потенціалу розширення виробництва та виходу на зовнішні ринки.

Саме тому стратегічною метою державної політики є реалізація потенціалу підприємницької діяльності за рахунок заходів державної підтримки та стимулювання. Держава повинна брати активну участь у формуванні політики щодо сприяння розвитку сфери підприємництва шляхом використання економічних важелів та механізмів сприяння. Уряди держав із різним рівнем соціально-економічного розвитку всіляко підтримують підприємницьку діяльність.

Дослідженню проблем державної підтримки підприємницької діяльності присвячено праці багатьох українських та зарубіжних науковців серед яких: Варналій З. С., Терещенко В. Л., Сментина Н. В., Бавико О. Є., Васильків Т. Г., Кушнір О. В. та інші. Незважаючи на численні дослідження, все ще актуальною залишається проблема стимулювання підприємницької діяльності в Україні та окремих регіонах із урахуванням сучасних умов господарювання, глобалізаційних викликів, обумовлених не лише пандемією а й військовою агресією.

Мета кваліфікаційної роботи – дослідити теоретичні, методичні та прикладні аспекти стимулювання підприємницької діяльності й сформулювати пропозиції щодо подальшого розвитку такої політики на регіональному рівні.

Мета роботи реалізується через конкретні завдання:

- визначити економічну сутність підприємницької діяльності, необхідність державної підтримки;
- дослідити основні механізми державної підтримки підприємницької діяльності;
- вивчити досвід зарубіжних держав у реалізації політики державної підтримки підприємницької діяльності;
- виявити загальні тенденції розвитку підприємницької діяльності в Одеській області;
- проаналізувати заходи стимулювання підприємницької діяльності в регіоні;
- дослідити сучасне бізнес-середовище підприємницької діяльності на Одещині;
- виявити пріоритетні напрями державної політики стимулювання підприємницької діяльності на регіональному рівні;

- визначити ефект від запровадження інструментів регіональної політики зі стимулювання підприємницької діяльності.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних та прикладних аспектів стимулювання підприємницької діяльності.

Об'єкт дослідження – процес державної підтримки підприємницької діяльності в Одеській області.

Методи дослідження. Для проведення дослідження та досягнення поставленої мети в роботі використані методи індукції та дедукції, узагальнення, групування та аналізу різних показників, за рахунок яких формується економічне середовище підприємницької діяльності, визначення факторів впливу та можливих наслідків, метод статистичних порівнянь, графічних зображень фактичних показників, табличного узагальнення та порівняння даних за чисельністю та результативністю роботи суб'єктів підприємницької діяльності.

Інформаційна база дослідження: наукові роботи з проблематики державної підтримки та стимулювання підприємницької діяльності, нормативно-правові акти, що регламентують питання державної підтримки підприємництва в Україні, дані Державної служби статистики України та головного управління статистики в Одеській області, матеріали мережі Інтернет.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (34 найменування). Загальний обсяг роботи становить 72 сторінки. Основний зміст викладено на 69 сторінках. Робота містить 14 таблиць, 13 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні аспекти стимулювання підприємницької діяльності**» визначено економічну сутність підприємницької діяльності, зазначено необхідність державної підтримки підприємницької діяльності, описано основні механізми державної підтримки підприємницької діяльності, охарактеризовано досвід зарубіжних держав із реалізації політики державної підтримки підприємницької діяльності.

У другому розділі «**Аналіз сучасного стану розвитку та державної підтримки підприємницької діяльності в Одеській області**» проведено дослідження сучасного стану розвитку підприємницької діяльності в Одеській області та виявлені загальні тенденції, проаналізовано заходи стимулювання підприємницької діяльності, визначені сильні та слабкі сторони, можливості та загрози розвитку підприємницької діяльності в Одеській області.

У третьому розділі «**Пріоритетні напрями стимулювання підприємницької діяльності в Одеській області**» визначені пріоритетні напрями державної політики стимулювання підприємницької діяльності на регіональному рівні та виявлено ефект від запровадження інструментів регіональної політики зі стимулювання підприємницької діяльності.

ВИСНОВКИ

Результати проведених досліджень дозволяють зробити такі висновки.

1. Одним із найважливіших пріоритетів сучасної державної економічної політики є підтримка підприємницької діяльності, яка здійснюється як на державному, так і на регіональному рівнях. Підтримка (сприяння, стимулювання) підприємницької діяльності – це сукупність дій з боку владних структур та громадських організацій, спрямованих на забезпечення розвитку та ефективніше функціонування підприємницьких структур, адже сектор підприємництва здатен модернізувати національну економіку, спонукати регіональні виробничі системи до інвестиційно-інноваційного самовідновлення.

2. Сукупність методів та заходів державного регулювання підприємництва, їх взаємозв'язок формують механізм державного регулювання підприємництва, що трансформується у структурно-функціональну модель, яка складається з підсистем організаційного, фінансового, стимулюючого та контролюючого впливу держави.

3. У розвинутих країнах підприємці отримують суттєву підтримку та допомогу держави. А держава, в свою чергу, вважає це своїм обов'язком. У більшості країн світу державна політика розвитку підприємництва формується центральним органом виконавчої влади в сфері економіки, а реалізація покладається на відповідні агентства розвитку підприємництва

4. Розвиток підприємництва – один із ключових пріоритетів соціально-економічного та культурного розвитку Одеського регіону. В Одеській області здійснюють діяльність (сплачують податки) 136,1 тис. суб'єктів малого та середнього підприємництва, з них: 105,5 тис. фізичних осіб-підприємців (77,5%), 29,8 тис. малих підприємств (21,9%) та 843 середніх підприємств (0,6%). Найбільше суб'єктів малого та середнього підприємництва за підсумками 2021 р. здійснюють діяльність у сфері оптової та роздрібної торгівлі (40,9%), інформації та телекомунікацій (8,7%), операцій з нерухомим майном (7,0%), професійної, наукової та технічної діяльності (5,8%), транспорту (5,4%), сільського господарства (4,9%), промисловості (4,5%), готельно-ресторанного господарства (4,5%), адміністративного, допоміжного обслуговування (3,2%), будівництва (3,0%). Найбільше надходжень до бюджету генерують підприємства оптової та роздрібної торгівлі (20,2%), промисловості (17,8%), сільського господарства (12,0%), транспортної галузі (12,6%).

5. Основними інструментами підтримки бізнесу в регіоні є пільгове кредитування малого та середнього бізнесу, інформаційна підтримка підприємницької діяльності, заходи виставково-ярмаркової діяльності в Україні та за кордоном, національні освітні програми для підприємців та експортерів. Для стимулювання економіки України запроваджено пільгове кредитування для підприємців на час воєнного стану.

6. Сучасне бізнес-середовище в Україні знаходиться на етапі поступового поліпшення, але існує чимало причин, які зумовлюють спад підприємницької активності. Це й військовий конфлікт й несприятлива макроекономічна ситуація у світі, зумовлена пандемією. Чинниками, які погіршують стан бізнес-середовища, є: обмежена доступність до фінансових ресурсів, низький рівень розвитку біржової торгівлі, недосконале та неефективне законодавство у сфері підприємництва,

недостатній рівень прозорості та послідовності державної політики щодо стимулювання бізнесу; складнощі, пов'язані з процесами ліцензування, реєстрації, сертифікації підприємницької діяльності, зумовлені бюрократизацією та непослідовністю державної регуляторної політики; значний рівень корумпованості органів державної влади та розширення обсягів тіньової економіки; низька ділова культура; недостатній рівень правової обізнаності; незадовільне забезпечення комунікаційної, інформаційної, консультативної сфери підприємницької діяльності; відсутність стимулів щодо впровадження та застосування інноваційних технологій ведення бізнесу.

7. Пріоритетними завданнями державної регіональної політики, особливо в умовах епідемії коронавірусу COVID-19 є підтримка суб'єктів господарювання. Пріоритетними напрямками підтримки малого та середнього підприємництва в Одеській області визначено такі: сільське господарство; переробна промисловість; постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря; транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність; тимчасове розміщування й організація харчування. Основні стратегічні завдання розвитку галузі туризму в регіоні, на нашу думку, можна представити в розрізі двох блоків: загальнодержавних заходів та заходів на рівні окремих суб'єктів господарювання.

8. Оцінювання ефективності реалізації пріоритетних заходів регіональної програми підтримки розвитку сектору МСП дозволило визначити прогностичні значення показників витрат, продукту, якості. Прогнозується збільшення кількості зареєстрованих фізичних осіб-підприємців до 150 тис. у 2027 році, збільшення частки реалізованої продукції (товарів, послуг) середніми та малими підприємствами з 74,1% у 2021 році до 80,0% у 2027 році, збільшення частки надходжень від МСП відповідно від 55% у 2021 році до 59% у 2027 році. Для реалізації заходів передбачається витратити у 2021 році 8900 тис. грн. Загальний їх аналіз засвідчує активізацію підприємницької діяльності в Одеській області.

АНОТАЦІЯ

Брагінська Анастасія Іванівна. «Перспективи розвитку підприємницької діяльності на рівні регіону (на прикладі Одеської області)»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавр зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за освітньою програмою «Економіка та планування бізнесу». Одеський національний економічний університет. Одеса, 2023.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти стимулювання підприємницької діяльності, визначено економічну сутність підприємницької діяльності, зазначено необхідність державної підтримки підприємницької діяльності, описано основні механізми державної підтримки підприємницької діяльності, охарактеризовано досвід зарубіжних держав із реалізації політики державної підтримки підприємницької діяльності.

Проаналізовано сучасний стан розвитку підприємницької діяльності в Одеській області та виявлено загальні тенденції, виявлені заходи стимулювання підприємницької діяльності, визначені сильні та слабкі сторони, можливості та загрози розвитку підприємницької діяльності в Одеській області.

Запропоновано пріоритетні напрями державної політики стимулювання підприємницької діяльності на регіональному рівні та виявлено ефект від запровадження інструментів регіональної політики зі стимулювання підприємницької діяльності.

Ключові слова: підприємницька діяльність, державна політика, стимулювання, підтримка, пріоритети.

ANNOTATION

Brahinska Anastasiia. «Prospects for the development of entrepreneurship at the regional level (on the example of the Odesa region)».

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty 076 «Entrepreneurship, trade and exchange activities» for the educational program «Economics and business planning». Odessa National Economics University. Odessa, 2023.

The work deals with the theoretical aspects of stimulating entrepreneurial activity. The economic essence of entrepreneurial activity has been defined, the need of state supporting an entrepreneurial activity has been indicated, the main mechanisms of state supporting an entrepreneurial activity has been pointed and the experience of foreign countries in implementing state support policy has been described.

Author analysis the current state of business development in Odessa region and identifies general trends. The main measures to stimulate business activity have been identified, strengths and weaknesses, opportunities and threats of business development in Odessa region have been identified.

The priority directions of the state policy of entrepreneurial activity stimulation at the regional level have been offered and the effect of their implementation has been revealed.

Key words: entrepreneurial activity, state policy, incentives, support, priorities.